

Internationale handel

Tijdens de handelstop van Cancùn zou flinke handelsliberalisering kunnen worden bereikt. Succesvol zijn op het gebied van internationale handel en een hoog niveau van milieu- en arbeidsregulering worden echter vaak gezien als tegenstrijdig. Anders-globalisten zijn vaak bang dat landen voor een te laag niveau van regulering kiezen om hun concurrentiepositie in stand te houden. De economische theorie logenstraft deze gedachte; de snelheid waarmee landen reguleringsverdragen ratificeren ook.

M. Buis*

‘Anders-globalisten’ vrezen dat internationale handel invloed heeft op het niveau van regulering via een mechanisme dat de ‘race naar de bodem’ of ‘beleidsconcurrentie’ genoemd wordt. Dit mechanisme veronderstelt dat het aantal of de kwaliteit van de banen dat een land kan binnenhalen afhangt van de concurrentiepositie ten opzichte van andere landen. Hierdoor zouden alle landen in een concurrentiestrijd verwickeld zijn waardoor landen zich alleen maar een minimaal niveau van regulering kunnen veroorloven¹.

De cruciale aanname in deze theorie is dat landen met elkaar concurreren. Begin jaren negentig heeft Paul Krugman in een aantal zeer leesbare bijdragen de onzin van deze aanname aangetoond². Internationale handel is niet voordelig omdat een land een bepaalde ‘concurrentieslag’ gewonnen heeft. Internationale handel is voordelig omdat landen zich specialiseren in de productie van goederen waar zijzelf relatief goed in zijn.

Stel bijvoorbeeld dat in Nederland met één dag arbeid vier T-shirts gemaakt kunnen worden of één fiets die vervolgens op de wereldmarkt geruild kan worden voor vijf T-shirts. Nederland zal dan alle arbeid inzetten op de fietsenproductie en een aantal fietsen ruilen voor T-shirts. Stel nu echter, dat de fietsenproductie gepaard gaat met vervuiling en dat regulering ervoor zorgt dat in één dag slechts een halve fiets gemaakt kan worden. Met regulering kan in Nederland met één dag arbeid een halve fiets gemaakt worden of vier T-shirts die vervolgens op de wereldmarkt geruild kunnen worden voor $\frac{4}{5}$ fiets. Nederland zal zich nu specialiseren in de productie van T-shirts. Als Nederland zonder internationale handel de verbetering van het milieu vindt opwegen tegen de verloren productiviteit (een halve fiets per dag), dan is dat zeker ook het geval met internationale handel, aangezien er dan minder productiviteit verloren gaat als gevolg van regulering (slechts $\frac{1}{5}$ fiets per dag).

Bovendien blijft deze conclusie geldig ongeacht de concurrentiepositie van Nederland. Het kan zijn dat het buitenland veel meer of juist veel minder T-shirts en fietsen per dag kan maken. De conclusie blijft geldig zolang het buitenland maar bereid is om één fiets tegen vijf T-shirts te ruilen.

Regulering

Dus alleen onder bijzondere omstandigheden kan internationale handel het niveau van regulering beïnvloeden. Om deze omstandigheden te kunnen bespreken, is het noodzakelijk eerst regulering en het optimale niveau van regulering te definiëren.

Regulering is een maatregel van de overheid die het gedrag van de burgers inperkt. Het kan bijvoorbeeld een verbod zijn op een bepaalde productiemethode, of een belasting om het gebruik van een bepaald product duurder te maken. Regulering is nodig als een producent een gedeelte van zijn productiekosten kan afwentelen op anderen (bijvoorbeeld in de vorm van vervuiling of een onveilige werkplek). Omdat de producenten op die manier bepaalde productiefactoren (milieu of de gezondheid van de werknemers) gratis of te goedkoop krijgen zullen zij teveel van deze productiefactoren gebruiken. Aan de ene kant zorgt regulering ervoor dat dit overgebruik vermindert. Aan de andere kant veroorzaakt regulering een neergang van de productiviteit omdat het grenzen stelt aan de hoeveelheid of de wijze waarop productiefactoren gebruikt kunnen worden. Het optimale niveau van regulering is het niveau waarbij het verschil tussen de waarde van het teruggedrongen overgebruik (de opbrengsten van regulering) en de waarde van de

* De auteur is verbonden aan de faculteit der Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam.
m.buis@fsw.vu.nl

1. Zie bijvoorbeeld N. Hertz, *The silent takeover: global capitalism and the death of democracy*, William Heinemann, Londen, 2001, blz. 52-53.

2. Bijvoorbeeld: P. Krugman, *Myths and realities of U.S. competitiveness*, *Science*, november 1991, blz. 811-815.

daarvoor opgeofferde productie (de kosten van regulering) maximaal is³.

Internationale handel en het niveau van regulering

Convergentie van reguleringsniveaus

Internationale handel kan het niveau van regulering op twee manieren beïnvloeden. Ten eerste kan deze het optimale niveau van regulering veranderen, doordat het de prijzen van goederen en daarmee de waarde van de voor regulering opgeofferde productie beïnvloedt. Stel dat Nederland eerst geen internationale handel dreef, zijn grenzen openstelt en de prijs van fietsen op de wereldmarkt hoger is dan in Nederland. In dat geval zullen Nederlandse producenten net zolang fietsen exporteren (en daarmee het aanbod in Nederland terugbrengen) tot de Nederlandse prijs gelijk is aan de wereldprijs. Stel echter dat de wereldprijs lager is dan in Nederland. Importeurs zullen dan net zolang fietsen importeren tot prijs in Nederland gelijk is aan de wereldprijs. De prijs van fietsen, en daarmee de waarde van de fietsen die opgeofferd moeten worden voor regulering, zullen dus in alle landen die open zijn voor internationale handel gelijk zijn. Het prijsniveau, en dus de kosten van regulering, hoeven niet aan elkaar gelijk te zijn in gesloten landen. De niveaus van regulering in open landen zullen dus minder van elkaar verschillen dan de niveaus in gesloten landen.

Afwijkingen van het optimale niveau

Ten tweede kan internationale handel landen ertoe brengen van het optimale niveau af te wijken. Er zijn drie situaties die hiervoor kunnen zorgen.

De eerste situatie is dat het land zo groot is dat het de prijzen op de wereldmarkt kan beïnvloeden. Een groot exporterend land heeft voordeel bij een hogere prijs en kan dit bereiken door een hoger dan optimaal niveau van regulering na te streven. Hierdoor wordt de productie verkleind en stijgt de exportprijs. Een groot importerend land heeft voordeel bij een lagere prijs en kan dit bereiken door een lager dan optimaal niveau van regulering na te streven om zo de productie te vergroten en de importprijzen te drukken. De conclusie dat open landen minder van elkaar verschillen dan gesloten landen is dus alleen geldig voor kleine landen.

3. Ook consumptie kan gepaard gaan met negatieve externe effecten. In dat geval moet de waarde van de opgeofferde consumptie afgewogen worden tegen de waarde van het teruggedrongen overgebruik.

4. De bedrijven hoeven niet bang te zijn voor protesten uit het importerende land aangezien het consumenten bijna nooit lukt om een effectieve lobby op te zetten.

5. S. Barrett, Strategic environmental policy and international trade, *Journal of Public Economics*, 1994, blz. 325-338.

6. D. Vogel, *Trading up: consumer and environmental regulation in a global economy*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.), 1995.

7. Afkomstig van A. Heston e.a., *Penn World Table*, versie 6.1., Centre for International Comparisons at the University of Pennsylvania, 2002

8. Afkomstig van J. Sachs en A. Warner, Economic reform and the process of global intergration, *Brookings Papers on Economic Activity*, blz. 1-95, 1995.

De tweede situatie is dat de gereguleerde markt gekenmerkt wordt door onvolkomen concurrentie. Bedrijven kunnen extra winsten binnenhalen als ze over een zekere mate van marktmacht beschikken. De extra winsten afkomstig van het eigen land resulteren slechts in een herverdeling van inkomen van consumenten naar producenten, terwijl de extra winsten afkomstig uit het buitenland leiden tot een stijging van de welvaart (ten koste van de consumenten in het buitenland⁴). De overheid zal dus proberen het binnenhalen van de extra winsten uit het buitenland te bevorderen door een te laag niveau van regulering op te leggen⁵. Imperfecte concurrentie is dus alleen een argument om het niveau van regulering te verlagen als er sprake is van internationale handel.

De derde situatie is dat belangrijke landen een voortrekkersrol op zich nemen en een hoger niveau van regulering vaststellen. Het is dan moeilijk om naar deze voortrekkers te exporteren omdat de burgers blijkbaar de voorkeur geven aan een strenger gereguleerd product. Ook kan de export naar een dergelijk land worden bemoeilijkt omdat bedrijven aldaar een einde eisen aan deze 'oneerlijke concurrentie'. In zo'n geval kan het aantrekkelijk zijn voor het exporterende land om het niveau van regulering op te trekken zodat hun exporterende bedrijven eenvoudiger kunnen aantonen dat zij aan de eisen van de voortrekker voldoen⁶.

Kortom, uit de theorie zijn de volgende hypothesen af te leiden:

1. internationale handel verkleint de verschillen in het niveau van regulering tussen kleine landen;
2. internationale handel verlaagt het niveau van regulering als de gereguleerde markt gekenmerkt wordt door onvolkomen concurrentie;
3. internationale handel verhoogt het niveau van regulering als belangrijke landen een voortrekkersrol op zich nemen.

Ratificatie van internationale verdragen

Om deze hypothesen te toetsen moet het niveau van regulering op zo'n manier gemeten worden dat vergelijking tussen landen mogelijk is. Een dergelijk meetinstrument is de tijd die landen nodig hebben om internationale verdragen te ratificeren. Snelle ratificatie is een teken van een sterke voorkeur voor het niveau van regulering dat voortkomt uit het verdrag. Het geanalyseerde gegevensbestand bestaat uit de tijd die alle relevante landen nodig hadden om 45 milieu- en arbeidsverdragen te ratificeren. Internationale handel is op twee manieren gemeten: het volume van internationale handel uitgedrukt als percentage van het bbp⁷, en een variabele die aangeeft of de regering veel of weinig restricties aan internationale handel oplegt⁸. Afhankelijk van de waarden van de volgende variabelen kan het effect van internationale handel veranderen:

- de omvang van het land, gemeten door het bbp. Op basis van hypothese 1 (kleine landen verschillen minder van elkaar dan grote landen) en de aanna-

me dat verdragen vaak proberen de verschillen in het niveau van regulering tussen landen te verkleinen, wordt verwacht dat het effect van internationale handel op de snelheid van ratificatie positiever wordt naarmate het land kleiner wordt;

- de mate van concurrentie binnen de gereguleerde bedrijfstak, gemeten door een variabele die onderscheid maakt tussen bedrijfstakken met concurrentie⁹ en bedrijfstakken met onvolkomen concurrentie¹⁰. Op basis van hypothese 2 wordt voorspeld dat het effect van internationale handel op de snelheid van ratificatie negatiever wordt als het verdrag een bedrijfstak met onvolkomen concurrentie treft;
- het belang van landen met een voortrekkersrol. Dit wordt gemeten door de som van het bbp van alle landen die het verdrag al geratificeerd hebben (de voortrekkers). Op basis van hypothese 3 wordt voorspeld dat het effect van internationale handel op de snelheid van ratificatie positiever zal worden naarmate de som van het bbp van deze landen groter wordt.

Daarnaast zijn de volgende controlevariabelen toegevoegd:

- de kracht van de lobby van bedrijven die door het verdrag getroffen worden, gemeten door een variabele die onderscheid maakt tussen verdragen die een specifieke bedrijfstak treffen en verdragen die alle bedrijven treffen. Aangenomen wordt dat bedrijven in een specifieke bedrijfstak makkelijker een effectieve lobby kunnen organiseren¹¹. Verdragen die een specifieke bedrijfstak treffen zullen dus langzamer geratificeerd worden;

- het niveau van democratie, gemeten door twee variabelen. De eerste maakt onderscheid tussen democratieën en dictaturen en de tweede tussen semi-democratieën en dictaturen¹². Aangenomen wordt dat dictators alleen die maatregelen zullen afkondigen die de productie, en dus hun belastinginkomsten, verhogen (bijvoorbeeld regulering die de productiviteit van werknemers verhoogt). Democratisch gekozen leiders hebben ook belang bij regulering die het welzijn van de bevolking verhoogt, aangezien dit hun kans op herverkiezing vergroot¹³. Om deze reden wordt verwacht dat democratieën sneller zullen ratificeren dan dictaturen.
- de welvaart van het land, gemeten door het bbp per capita. Aangenomen wordt dat burgers in een rijk land een hoger niveau van bescherming en derhalve regulering vragen. Rijke landen worden dus verwacht sneller te ratificeren;
- het aantal landen dat bij het verdrag betrokken is, gemeten door twee variabelen. De eerste variabele meet het verschil tussen wereldwijde en lokale verdragen, de tweede het verschil tussen regionale en lokale verdragen. Regionale verdragen omvatten een werelddeel en lokale verdragen minder dan een werelddeel. Verdragen zullen sneller worden geratificeerd naarmate er minder landen bij het verdrag betrokken zijn, omdat kleinere groepen landen eenvoudiger tot samenwerking komen.

Daarnaast is ook gecontroleerd voor het verschil tussen milieu- en arbeidsverdragen, het verschil tussen gevallen waarbij de tijd begint met het ontstaan van het verdrag en gevallen waarbij de tijd begint met het onafhankelijk worden van het land (landen die nog niet zelfstandig waren bij eht begin van het verdrag kunnen het pas ratificeren nadat zij zelfstandig geworden zijn), en voor economische groei.

Tabel 1: Het percentage waarmee de tijd tot ratificatie verandert als gevolg van een stijging van de verklarende variabele met één eenheid

variabelen	effect op tijd tot ratificatie
<i>handelsgerelateerde variabelen</i>	
bbp (biljoenen dollars 1996)	0,00
bbp*volume van handel	0,00
bbp*openheid voor handel	0,00
volkomen concurrentie (0) versus onvolkomen concurrentie (1)	0,33
onvolkomen versus volkomen concurrentie* volume van handel	0,00
onvolkomen versus volkomen concurrentie*openheid voor handel	-0,57 ^b
som van bbp van voortrekkers (biljarden 1996 dollars)	-0,12 ^c
som van bbp van voortrekkers * volume van handel	0,00
som van bbp van voortrekkers * openheid voor handel	-0,06 ^b
volume van handel (% van bbp)	7,86 10-3 ^c
gesloten (0) versus open landen (1)	-0,11
<i>controlevariabelen</i>	
specifieke verdragen (0) versus Algemene verdragen (1)	-0,48 ^c
dictaturen (0) versus democratieën (1)	-0,21
dictaturen (0) versus semi-democratieën (1)	0,47 ^b
ln(bbp per capita) ^a	-0,62 ^c
lokaal verdrag (0) versus wereldwijd verdrag (1)	3,29 ^c
lokaal verdrag (0) versus regionaal verdrag (1)	2,33 ^c
onafhankelijk (0) versus afhankelijk tijdens begin verdrag (1)	1,32 ^c
milieuverdrag (0) versus arbeidsverdrag (1)	0,52 ^c
economische groei (%)	-0,01

a. Als het bbp met één procent stijgt, daalt de tijd tot ratificatie met 0,62 procent

b. Significant op 95 procentniveau.

c. Significant op 99 procentniveau.

Resultaten

Deze gegevens zijn geanalyseerd met behulp van overlevingsanalyse (ook wel bekend als survival analyse of event history analyse). Deze techniek bevat verschillende modellen, die allemaal andere aannames maken over de verdeling van de tijd tot ratificatie. Het best passende model veronderstelt dat de tijd tot ratificatie log-normaal verdeeld is. De resultaten van dit model worden weergegeven in tabel 1. De getallen geven het percentage weer waarmee de tijd tot ratificatie stijgt als gevolg van een stijging van de verklarende variabele met één eenheid. Uit tabel 1 is bijvoorbeeld

9. Landbouw, visserij, vracht afhandeling, vrachtvervoer over de weg en handel in wilde dieren en planten

10. Chemie, mijnbouw, vrachtvervoer over de zee en autoproduktie

11. M. Olson, *The logic of collective action: public goods and the theory of groups*, Harvard University Press, Cambridge (Mass.), 1971, blz. 145-146.

12. Afkomstig van M. Marshall en K. Jagers, *Polity IV project: dataset users' manual*, Center for international development and conflict management, University of Maryland, College Park, Maryland, 2000.

13. M. Olson, Dictatorship, democracy, and development, *American Political Science Review*, blz. 567-575, 1993.

beeld af te lezen dat als de som van het bbp van alle voortrekkers (som van bbp van voortrekkers) met één biljard dollar toeneemt, de tijd tot ratificatie met 0,12 procent afneemt. Merk op dat een negatief getal aangeeft dat de variabele een negatief effect heeft op de tijdsduur tot ratificatie en dus een positief effect heeft op de snelheid van ratificatie.

De effecten van de internationale handel variabelen ('openheid voor handel' en 'volume van handel') zijn bijzonder aangezien zij kunnen veranderen als andere variabelen veranderen, doordat interactietermen zijn toegevoegd, bijvoorbeeld 'som van bbp van voortrekkers*openheid voor handel'. De interactie term is te interpreteren als de mate waarin het effect van 'openheid voor internationale handel' verandert als 'som van bbp van voortrekkers' met één biljard dollar stijgt. Als 'som van bbp van voortrekkers' een gemiddelde waarde heeft dan hebben open landen 0,11 procent minder tijd nodig om te ratificeren dan gesloten landen. Als 'som van bbp van voortrekkers' met één biljard toeneemt ten opzichte van het gemiddelde, moet er -0,06 bij het effect van 'openheid voor handel' opgeteld worden en ratificeren open landen dus $0,11+0,06=0,17$ procent sneller dan gesloten landen. Dat betekent dat het effect van openheid voor internationale handel negatiever (internationale handel laat landen sneller ratificeren) naarmate landen met een voortrekkersrol belangrijker worden.

Tabel 1 toont aan dat internationale handel geen effect heeft via de grootte van het land, aangezien de interactietermen met internationale handel en openheid voor internationale handel niet significant zijn. De mate van concurrentie op de gereguleerde markt heeft wel een minieme invloed op het effect van internationale handel, maar onvolledige concurrentie maakt het effect van internationale handel op de snelheid van ratificatie positiever in plaats van negatiever. Alleen het effect van internationale handel via het belang van landen met een voortrekkersrol is bevestigd. Verder vertelt de tabel dat algemene verdragen sneller geratificeerd worden dan verdragen die betrekking hebben op een specifieke bedrijfstak, dat rijke landen sneller ratificeren dan arme landen en dat verdragen tussen weinig landen sneller geratificeerd worden dan verdragen tussen veel landen. De effecten van internationale handel via het belang van landen met een voortrekkersrol en van democratie zijn niet robuust aangezien zij veranderen als modellen met andere aannames geschat worden. Alle overige effecten zijn robuust¹⁴.

Conclusie

Anders-globalisten zien over het hoofd dat internationale handel er slechts voor zorgt dat ieder land zich specialiseert in het type productie dat het beste bij zijn niveau van regulering en mogelijkheden past. Hierdoor kan internationale handel geen effect hebben op het niveau van regulering, tenzij er aan andere voorwaarden voldaan wordt. De volgende drie voorwaarden zijn empirisch onderzocht: het land is groot, de gereguleerde markt wordt gekenmerkt door onvolkomen concurrentie, en er zijn belangrijke landen met een voortrekkersrol. Voor geen van deze mechanismen is robuuste bevestiging gevonden. Wel zijn er aanwijzingen gevonden voor de meer politieke effecten van de lobbykracht van bedrijven, de welvaart (en daarmee de vraag naar regulering) en het aantal landen dat bij het verdrag betrokken is.

Landen die moeten kiezen voor een niveau van regulering kunnen beter rekening houden met politieke factoren dan met internationale handel. Anders-globalisten zouden in hun race naar de top van Cancun de illusie van de race naar de bodem moeten laten vallen.

Maarten Buis

14. De modellen die gebruikt zijn om de robuustheid van de resultaten in te schatten zijn non-parametrische (Kaplan-Meier) schattingen van de effecten van de verklarende variabelen, semi-parametrische regressie (Cox-regressie), en parametrische regressie met andere aannames omtrent de verdeling van de tijd tot ratificatie (log-logistisch en Weibul). Bovendien zijn er, waar mogelijk, andere variabelen gebruikt om dezelfde concepten te meten.